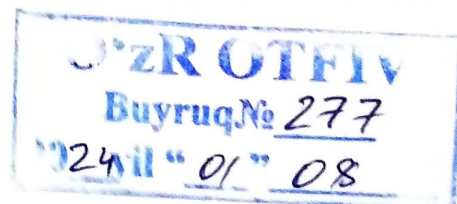

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

***70520204 - Yaylov ekologiyasi va menejmenti
magistratura mutaxassisligining***

MALAKA TALABI

Toshkent-2024

ISHLAB CHIQILGAN VA KIRITILGAN:

Toshkent davlat agrar universiteti.

TASDIQLANGAN VA AMALGA KIRITILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining
2024-yil "01" 08 dagi 277 - sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan.

JORIY ETILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi.

Mazkur Malaka talablari "Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar", "Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari klassifikatori", O'zbekiston Respublikasi Milliy va tarmoq malaka doiralari (ramkasi), kasbiy standartlar va kadrlar buyurtmachilari takliflariga muvofiq ishlab chiqilgan va rasmiy me'yoriy-uslubiy hujjat hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi hududida Malaka talablarini rasmiy chop etish huquqi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishlidir.

MUNDARIJA

T/r		bet
1.	Umumiy tavsifi.....	4
1.1.	Qo‘llanish sohasi	4
1.1.1.	Malaka talabining qo‘llanilishi.....	4
1.1.2.	Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari	4
1.2.	Kasbiy faoliyatlarining tavsifi.....	4
1.2.1.	Kasbiy faoliyatining sohalari	4
1.2.2.	Kasbiy faoliyatlarining obyektlari.....	4
1.2.3.	Kasbiy faoliyatlarining turlari	5
1.2.4.	Kasbiy vazifalari.....	5
2.	Kasbiy kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar	7
3.	Amaliyotlarga qo‘yiladigan talablar	8
4.	Fanlar katalogining tuzilishi	9
	Bibliografik ma’lumotlar	10
	Kelishuv varag‘i.....	11

1. Umumiy tavsifi

70520204 - Yaylov ekologiyasi va menejmenti magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlar tayyorlovchi kunduzgi ta'lim shakllarida amalga oshiriladi. Kunduzgi ta'limda magistratura dasturining me'yoriy muddati 2 yil.

1.1. Qo'llanish sohasi

1.1.1. Malaka talabining qo'llanilishi.

Malaka talabi 70520204 - Yaylov ekologiyasi va menejmenti magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlar tayyorlovchi barcha oliy ta'lim tashkilotlari uchun talablar majmuyini ifodalaydi.

1.1.2. Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari:

Mazkur magistratura mutaxassisligi bo'yicha malaka talablari, o'quv reja va fan dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, ular asosida o'quv jarayonini samarali amalga oshirish uchun mas'ul hamda o'z vakolat doirasida bitiruvchilarning tayyorgarlik darajasiga javob beradigan oliy ta'lim tashkilotining boshqaruv xodimlari (rektor, prorektorlar, o'quv bo'limi boshlig'i, dekanlar va kafedra mudirlari) va professor-o'qituvchilari;

magistratura mutaxassisligining o'quv rejasi va fan dasturlarini o'zlashtiruvchi oliy ta'lim tashkilotining talabalari;

magistratura bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasini baholashni amalga oshiruvchi Davlat attestatsiya komissiyalari;

ta'limni boshqarish bo'yicha vakolatli davlat organlari;

oliy ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni ta'minlovchi organlar;

oliy ta'lim tizimini akkreditatsiya va sifatini nazorat qiluvchi vakolatli davlat organlari;

kadrlar buyurtmachilari va ish beruvchi tashkilot va korxonalar;

oliy ta'lim tashkilotlariga ta'lim olayotgan bakalvriat bitiruvchilari va boshqa manfaatdor shaxslar.

1.2. Kasbiy faoliyatlarining tavsifi.

1.2.1. Kasbiy faoliyatlarining sohalari:

Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi ta'lim sohasiga oid mutaxassislik bo'lib, yaylov degradatsiyasi va cho'llanishini oldini olish maqsadida yer, suv, energiya, moddiy-texnika va mehnat resurslaridan samarali foydalanish, resurstejamkor texnologiyalarni qo'llash hamda ishlab chiqarish jarayonlarini rejalashtirish;

yaylov ekologiyasi va menejmenti tarmoqlarida fan va ishlab chiqarish;

yaylov ekologiyasi va menejmenti sohasi bo'yicha ilmiy-tadqiqotlar o'tkazish;

oliy va professional ta'lim muassasalarida, malaka oshirish va kadrlarni qayta tayyorlash tizimi muassasalarida maxsus fanlarni o'qitishni tashkillashtirish.

1.2.2. Kasbiy faoliyatining obyektlari.

Davlat va nodavlat tashkilotlar, korxonalar va muassasalar, kompaniyalar, (agrofirma), ilmiy-tadqiqot tashkilotlari, agrosanoat majmui korxonalari, agroklastlar, fermer xo'jaliklarining boshqaruv tizimlarida yaylovshunos ekolog, ekolog menejment, pedagog-tadqiqotchi.

Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi sohasiga oid professional ta'lim, oliy ta'lim, qayta tayyorlash va malaka oshirish muassasalarida pedagogik faoliyat;

fanlar akademiyasi va tarmoq ilmiy-tadqiqot institutlari va markazlarida hamda oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyati va jarayonlar;

yer, suv, energiya va moddiy texnik resurslar;

yaylovlar ekologiyasi, degradatsiyasi, cho'llanishini oldini olish va qarshi kurash tadbirlari va yaylov unumdorligini oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar;

yaylovlardan almashlab foydalanish tizimlari va ularni takomillashtirishi;

yaylovlarning suv ta'minoti (yer osti, bloqlar mavsumiy oqim suvlari), suvning sifati sug'orishning texnik vositalari, texnikasi va texnologiyalari;

yaylov o'simliklarining hosidorligi va hosil sifatini oshirish tadbirlari;

tabiiy va biologik resurslardan oqilona foydalanish va ularni muhofazasini tashkil etishni;

yaylov ekologiyasi va menejmenti sohasining korxonalar va tashkilotlarda boshqaruv tizimi;

oliy va professional ta'lim tizimi tashkilotlari;

o'quv jarayoni;

ilmiy-tadqiqot jarayonlari.

1.2.3. Kasbiy faoliyatlarining turlari:

• *ilmiy-tadqiqot va pedagogik;*

• *tashkiliy-boshqaruv;*

• *loyiha-texnologik;*

• *servis xizmatini ko'rsatish;*

• *ishlab chiqarish-texnologik;*

• *oliy, malaka oshirish va qayta tayyorlash ta'lim muassasalarida ilmiy-pedagogik, professional ta'lim muassasalarida pedagogik faoliyat (o'rnatilgan tartibda).*

1.2.4. Kasbiy vazifalari.

70520204 - Yaylov ekologiyasi va menejmenti magistratura mutaxassisligi bo'yicha Milliy malaka ramkasining 7-malaka darajasi hamda magistr kasbiy faoliyatlarining sohalari, obyektlari va turlariga muvofiq magistratura bitiruvchisi quyidagi kasbiy vazifalarni bajarishga qodir bolishi lozim:

Ilmiy-tadqiqot va pedagogik faoliyatida:

ilmiy, amaliy tadqiqotlarni o'tkazish, tajriba natijalarini tahlil qilish va ular asosida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish, ilmiy yangiliklarni kashf etish;

ilmiy maqolalar, ma'ruzalar, risola, o'quv adabiyotlar tayyorlash va tahrir qilish, o'tkazilayotgan tadqiqotlar mavzusi bo'yicha ilmiy sharhlarni ishlab chiqish, referatlar va bibliografiyalarni tuzish;

ilmiy adabiyotlar va internet tarmog'ida eng yangi ilmiy, konstruktorlik, texnologik va ekspluatatsion yutuqlar haqidagi ma'lumotlarni maqsadga yo'nalgan holda qidirish va topish;

ilmiy seminar, konferensiya va simpoziumlarni tashkil etish, o'tkazish hamda faol ishtirok etish;

mos mutaxassislik mavzusi bo'yicha ilmiy loyihalarni ishlab chiqish, yechilayotgan ilmiy muammolar va topshiriqlarning konseptual va nazariy modellarini ishlab chiqish;

oliy ta'lim, qayta tayyorlash va malaka oshirish, professional ta'lim muassasalarida mutaxassisligi bo'yicha pedagogik va o'quv-uslubiy faoliyat yuritish;

o'quv jarayonini va ilmiy faoliyatni tashkil qilish, zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalardan, o'qitishning texnik vositalaridan foydalanib o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish;

elektron (e-learning), mobil (m-learning), masofaviy axborot texnologiya va o'quv-metodik majmualarni mukammal o'zlashtirish;

pedagogik va ilmiy mahorati hamda malakasini muntazam oshirib borish.

Tashkiliy-boshqaruv faoliyati:

mehnat jamoasiga rahbarlik qilish;

ishlab chiqarish faoliyati sifatini boshqarish jarayonlarini ishlab chiqish va tatbiq qilish;

ishlab chiqarish jarayonlarini samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ishlab chiqarish jarayonlari va resurslarini rejalashtirish;

yaylov ekologiyasi va menejmentida zamonaviy axborot texnologiyalari tizimini yaratish va ularning ekspluatatsiyasi bilan bog'liq bo'lgan ishlab chiqarish jarayonlari monitoringi va sifatini baholash usullari va mexanizmlarini ishlab chiqish;

atrof-muhitni muhofaza qilish va mehnat xavfsizligi talablariga mos kelishi borasida ishlab chiqarish jarayonlarini nazorat qilishda ishtirok etish.

Loyiha-texnologik faoliyatida:

yaylov ekologiyasi va menejmentida loyihalarni ishlab chiqish va qo'yishda birlamchi manbalarni tayyorlash;

yaylov ekologiyasi va menejmentida tabiiy yaylovlarni muhofaza qilish bo'yicha texnologik xaritasini ishlab chiqish.

Servis xizmatini ko'rsatish faoliyatida:

xizmat ko'rsatish sohasida me'yoriy - huquqiy hujjatlardan foydalana olish;

yaylov ekologiyasi va menejmenti mutaxassisligi bo'yicha fermerlarga servis xizmati ko'rsatish.

Ishlab chiqarish-texnologik faoliyati:

yaylov ekologiyasi, degradatsiyasi, cho'llanish holatlarini baholash va ularni tiklash tadbirlarini boshqarish;

yaylovlarda chorva mollarini boqishda yaylovlardan almashlab foydalanishni boshqarish va jarayonlarini takomillashtirish;

yaylovlardan samarali foydalanish uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash;

ishlab chiqarish jarayonlari va agrotexnik tadbirlarni bajarilish sifatini nazorat qilish;

zamonaviy axborot texnologiyalar, kompyuter texnikalari va kommunikatsion vositalarni amaliyotda qo'llash;

yaylovshunoslik va geobotanika bo'yicha eksperimental izlanish ishlarini namunaviy uslubiyatga asosan mustaqil o'tkazish va ulardan olingan natijalarga ishlov berish;

loyihaviy va dasturiy hujjatlarni ishlab chiqish;

kasbiy etika kodeksiga rioya qilishi.

Oliy, malaka oshirish va qayta tayyorlash ta'lim muassasalarida ilmiy-pedagogik, professional ta'lim muassasalarida pedagogik faoliyat (o'rnatilgan tartibda):

o'quv fanlarini o'qitish metodikasini egallash;

elektron o'qitish usullarini egallash;

oliy va professional ta'lim tizimining ta'lim muassasalarida mutaxassislikka oid tayyorgarlik yo'nalishida nazarda tutilgan o'quv fanlari bo'yicha nazariy, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazishi;

zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalardan foydalanib nostandart o'quv mashg'ulotlarini o'tkazishi;

o'qitilayotgan fanlar bo'yicha darslarni o'tkazish uchun zarur bo'lgan o'quv-metodik hujjatlarni tuzishi, tayyorlash va rasmiylashtirishi;

o'qitilayotgan fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarni o'tkazish uchun o'qitishning texnik vositalaridan foydalanishi;

mustaqil ta'lim va ijodiy qidiruv natijasida o'qitilayotgan fan hamda pedagogik faoliyat sohasidagi turli usullar, vositalar va boshqa sohalarda o'z-o'zini muntazam takomillashtirib borishi;

uzluksiz ta'lim tizimining DTS, Davlat talablari va boshqa o'quv-me'yoriy hujjatlarni ishlab chiqishda ishtirok etish qobiliyatlariga ega bo'lishi lozim.

2. Kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan umumiy talablar.

Ilmiy dunyoqarashga doir bilimlar tizimini egallagan bo'lishi, umummetodologik fanlar asosi, iqtisodiy muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qilish qobiliyatiga ega bo'lishi;

xorijiy tillardan birida kasbiy faoliyatiga oid hujjatlar va ishlar mohiyatini tushunishi, ilmiy-tadqiqot va pedagogika metodologiyasini bilishi va kasbiy faoliyati undan zamonaviy ilmiy asosda kasb faoliyatida foydalana bilishi;

yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlashi va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olishi;

o'zlashtirilgan bilimlarni ijodiy tanqidiy ko'rib chiqish va tahlil qilishi, ulardan ilmiy faoliyatida foydalana olishi;

o'z faoliyatida me'yoriy-huquqiy hujjatlardan foydalana olishi, o'zining kasbiy faoliyatida asosli mustaqil qarorlar qabul qila bilishi;

internet tarmog'idan axborotlarni olish, saqlash, qayta ishlashning asosiy usullari va vositalariga ega bo'lishi, axborotni boshqarish vositasi sifatida kompyuter bilan ishlash ko'nikmalariga ega bo'lishi;

axborot texnologiyalaridan foydalana olishi, axborotlashgan jamiyat sharoitida axborot texnologiyalarining mohiyati va ahamiyatini tushunish, axborot xuruji xavfi va tahdidlarni anglash, axborot xavfsizligining asosiy talablariga rioya qilish qobiliyatiga ega bo'lishi;

ilmiy, amaliy tadqiqotlar olib borish, tajriba natijalarini qayta ishlash va ular asosida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish, ilmiy maqolalar tayyorlash va tahrir qilish, ilmiy seminar, konferensiya va simpoziumlarni tashkil etish, o'tkazish, ilmiy loyihalarni ishlab chiqish ko'nikmalariga ega bo'lishi;

pedagogik faoliyatida axborot va pedagogik texnologiyalardan foydalanishni bilishi;

ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga innovatsion yondashishni bilish;

ilmiy faoliyati natijalari bo'yicha davlat va xorijda e'lon qilingan loyihalarda ishtirok etish uchun loyiha tayyorlash ko'nikmalariga ega bo'lishi;

davlat, nodavlat va notijorat tashkilotlari tomonidan e'lon qilingan loyihalarda ishtirok etish uchun loyiha tayyorlash malakalariga ega bo'lishi;

ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarish ko'nikmalariga ega bo'lishi;

yaylovlarni loyihalash, ulardan foydalanish bo'yicha maslahatlar berishi;

tuproqlarni unumdorligini tiklash, saqlash va oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish va ishlab chiqarishga joriy qilishni bilishi;

yirik masshtabli mavzuli xaritalar (eroziyalanish xaritasi, oziqa moddalar bilan ta'minlanish xaritasi, sho'rlanish, cho'llanish darajalari bo'yicha xaritanoma va boshqa) larni tuzish bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi;

- tabiiy o'simliklar urug'chiligi bo'yicha xizmat ko'rsatishda meyoriy-huquqiy hujjatlardan foydalana olishi;

yaylovlarda ilmiy izlanish ishlari natijasida tuproq xaritalari va agrokimyoviy xaritanomalarni ishlab chiqishni bilishi;

yaylov yerlarni baholash bo'yicha yo'riqnomalar, ilmiy izlanish natijalar va tuproqlarning ball bonitetini belgilashni bilishi;

ishlab chiqarish faoliyatini boshqarishni sifatini nazorat qilish va tatbiq etishni bilishi;

ishlab chiqarish jarayonlarini va zahiralarni rejalashtirish va ularni ishlab chiqarishga tatbiq etishni bilishi;

zamonaviy axborot texnologiyalari tizimini yaratish va ulardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan ishlab chiqarish jarayonlari monitoringi va sifatini baholash usullari va mexanizmlarini ishlab chiqishni bilishi;

atrof-muhitni muhofaza qilish va mehnat xavfsizligi talablariga mos kelishi borasida ishlab chiqarish jarayonlarini nazorat qilishda ishtirok etishni bilishi kerak.

3. Amaliyotlarga qo'yiladigan talablar.

Ilmiy amaliyot (tajriba orttirish) – majburiy va tanlov fanlaridan nazariy bilimlarni mustahkamlash va amaliy (ishlab chiqarish) jarayonlari bilan uyg'unlashtirish, tegishli amaliy ko'nikmalar, kompetensiyalar va malakalarni shakllantirish va tajriba orttirishga qaratiladi.

Ta'lim mutaxassisligi bo'yicha quyidagi amaliyotlar o'tkaziladi:

1. Ilmiy-tadqiqot ishi va magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash hamda himoya qilish;
2. Ilmiy-pedagogik ish;
3. Ilmiy amaliyot (tajriba orttirish).

4. Fanlar katalogining tuzilishi:

T.r	Fanning malakaviy kodi	O'quv fanlari, bloklar va faoliyat turlarining nomlari	Umumiy yuklamaning hajmi, soatlarda	Kredit miqdori	Semestri
1.00	MFM146	Majburiy fanlar	1380	46	
1.01	ITMM1104	Ilmiy-tadqiqot metodologiyasi	120	4	1
1.02	MFO'MM1204	Maxsus fanlarni o'qitish metodikasi	120	4	2
1.03	YEMITU1106	Yaylov ekologiyasi va menejmentda ilmiy tadqiqot uslublari	180	6	1
1.04	YAG1304	Yaylovlar agroekologiyasi va geobotanikasi	120	4	3
1.05	YAYSH1104	Yaylovshunoslik	120	4	1
1.06	YCHST1206	Yaylovlarda chorvani suv ta'minoti	180	6	2
1.07	YBVM1306	Yaylovlar bioxilma-xilligi va muhofazasi	180	6	3
1.08	YOFAMM1306	Yaylovlardan oqilona foydalanish va atrof-muhit monitoringi	180	6	3
1.09	YETB1106	Yaylovlar ekologik tizimlarini boshqarish	180	6	1
2.00		Tanlov fanlari	420	14	2,3
2.00		Tanlov fanlari	420	14	2,3
	Kvalifikatsiya	Yaylovshunos ekolog, ekolog menejment, pedagog-tadqiqotchi.			
		Jami:	1800	60	
3.00		Ilmiy faoliyat	1800	60	1,2,3,4
		Ilmiy-tadqiqot ishi va magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash hamda himoya qilish	1080	36	(1,2,3,4)
		Ilmiy-pedagogik ish	360	12	(1,2,3)
		Ilmiy amaliyot (tajriba orttirish)	360	12	4
		HAMMASI	3600	120	

Bibliografik ma'lumotlar

UO'K: 634+635+634.8

Guruh T 55

OKS 01.040.01

Tayanch so'zlar:

Kasbiy faoliyat turi, ta'lim mutaxassisligi, kasbiy faoliyat obyekti, kasbiy faoliyat sohasi, kasbiy vazifalari, kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan umumiy talablar, magistraturaning asosiy o'quv reja va o'quv dasturlari, malaka talablari, magistraturaning o'quv jarayoni, mustaqil ta'lim, ilmiy-tadqiqot va pedagogik faoliyati, loyiha-texnologik faoliyati, servis xizmatini ko'rsatish faoliyati, ishlab chiqarish-texnologik faoliyati, tashkiliy-boshqaruv faoliyati, oliy, malaka oshirish va qayta tayyorlash ta'lim muassasalarida ilmiy-pedagogik o'rta maxsus, professional ta'lim muassasalarida pedagogik faoliyati, ilmiy amaliyot (stajirovka), magistrlik dissertatsiya ishi, davlat attestatsiyasi, o'quv fanlari bloki, oliy ta'lim muassasasi, ta'lim jarayoni, boshqaruv jarayoni, ishlab chiqarish, loyihalash, ilmiy tadqiqot jarayoni.

Ishlab chiquvchilar, kelishilgan asosiy kadrlar iste'molchilari

ISHLAB CHIQILGAN:

Mirzo Ulug'bek nomidagi
O'zbekiston Milliy universiteti

Toshkent davlat agrar universiteti

Rektor I. Madjidov

Rektor S. Islamov

KELISHILDI:

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy ta'limni
rivojlantirish tadqiqotlari markazi

O'zbekiston Respublikasi
Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va
iqlim o'zgarishi vazirligi Ekologik ta'lim,
ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni joriy
etish bo'lim

Direktor M. Boltabayev

Boshlig'i A. Temirov

Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va
iqlim o'zgarishi vazirligi huzuridagi
Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish
texnologiyalari ilmiy tadqiqot instituti

*Toshkent shahar Ekologiya, atrof-
muhitni muhofaza qilish va iqlim
o'zgarishi boshqarmasi

Direktor B. Pulatov

Boshlig'i A. Rasulov

202_ yil "___" _____

M.O'.